Surun kohdatessa

Pirkkalan seurakunnan
opas hautausjärjestelyihin

Herra on minun paimeneni,
ei minulta mitään puutu.

Hän vie minut vihreille niityille,
hän johtaa minut vetten ääreen,
siellä saan levätä.

Hän virvoittaa minun sieluni,
hän ohjaa minua oikeaa tietä
nimensä kunnian tähden.

Vaikka minä kulkisin pimeässä laaksossa,
en pelkäisi mitään pahaa,
sillä sinä olet minun kanssani.
Sinä suojelet minua kädelläsi,
johdatat paimensauvallasi.

Sinä katat minulle pöydän
vihollisteni silmien eteen.
Sinä voitelet pääni tuoksuvalla öljyllä,
ja minun maljani on ylitsevuotavainen.

Sinun hyvyytesi ja rakkautesi ympäröi minut
kaikkina elämäni päivinä,
ja minä saan asua Herran huoneessa
päivieni loppuun asti.

Psalmi 23

Sinulle surussasi

Hän on poissa.
Hänen katseensa on nyt vain muistikuvissa. Sitä ei oikein vielä tajua mitä on tapahtunut. Vastahan hän oli tuossa vierellä. Missä hän on nyt? Sitä haluaisi vain olla. Onneksi on edes muistoja. Pienilläkin asioilla on nyt merkitystä.

Raamatun Saarnaajan kirjassa sanotaan, että kaikella on aikansa. Elämä on itsessään ihme, ja kuolema arvoitus. Ja kuitenkin ne kuuluvat jotenkin yhteen. Eivät ne lopulta ole edes niin kaukana toisistaan, ja kuitenkin niiden välillä on valtava ero.

Sanat ovat nyt vähissä.
Saa ollakin.
Onneksi rakkaus jää.
Se on kaikista suurin.

Ennen hautajaisia

Kuoleman tapahduttua

Läheisen kuoltua voidaan viettää rukoushetki. Hiljentyminen sisältää esimerkiksi tutun virren, raamatunlukua, rukousta ja jäähyväisten jättämisen. Rukoushetki voidaan pitää heti kuoleman tapahduttua tai myöhemmin vainajaa noudettaessa. Se voidaan toteuttaa potilashuoneessa, sairaalan tai terveyskeskuksen kappelissa, rukoushetki voidaan järjestää myös kotona. Sitä ohjaa sairaalapastori, oman seurakunnan pappi tai joku vainajan läheisistä.

Äkillisen ja järkyttävän menetyksen kohdanneille omaisille Pirkkalan terveyskeskus tarjoaa kriisiapua. Kriisiapua voi myös itse pyytää. Samoin seurakunnan papin tai diakoniatyöntekijän kanssa voi sopia tapaamisen, kun tarvitsee keskusteluapua.

Suruliputus

Yleisen tavan mukaan vainajan kotitalon lippu pidetään kuolinpäivänä puolitangossa. Hautauspäivänä suruliputetaan sekä vainajan kodissa että muistotilaisuuden pitopaikassa.

Hautajaisjärjestelyt seurakuntatoimistossa ja hautaustoimistossa

Samalla kun yritetään ymmärtää tapahtunutta, joudutaan ajattelemaan myös niitä käytännön asioita, jotka on hoidettava. Hautausjärjestelyt voi tehdä itse joko käymällä Pirkkalan seurakunnan toimistolla, Suupantie 10, tai soittamalla p. 03 3427300.
Päivystävä pappi on tavattavissa seurakuntatoimistossa maanantaisin ja tiistaisin klo 9.30–12.

Seurakuntatoimistossa sovitaan hautaan siunaamisen aika ja paikka sekä hautaustapa ja hautapaikka. Sieltä saa tiedon myös vuorossa olevasta papista ja kanttorista. Omaisilla on myös oikeus esittää toivomus papista.

Myös hautaustoimistoon on tarpeen ottaa yhteyttä. Tuolloin valitaan ainakin arkku - tarvittaessa myös uurna - sekä sovitaan vainajan kuljetuksesta odottamaan hautausta. Hautaustoimisto voi auttaa hautajaisjärjestelyissä.

Saattohartaus, vainajan katsominen ja kuljetus

Saattomatka alkaa usein TAYS:n, terveyskeskuksen tai Pirkankoivun kappelista. Vainajan katsominen ja hyvästely auttaa kuoleman kohtaamisessa ja tukee surutyötä. Kappelissa on mahdollista nähdä vainaja ja viettää arkun äärellä muisto- tai rukoushetki. Ohje rukoushetken sisällöstä löytyy virsikirjasta. Lopuksi arkku tuodaan Pirkkalan Vanhalle kirkolle odottamaan hautaan siunaamista.

Vainajan katsominen on mahdollista myös Vanhan kirkon ruumishuoneella ennen siunaustilaisuuden alkua.

Sanomakellot

Sanomakellot ovat vanha kristillinen perinne. Omaisten niin toivoessa tulokellot soitetaan silloin, kun vainaja tuodaan Vanhan kirkon ruumishuoneelle.

Hautauslupa

Hautaaminen edellyttää hautauslupaa. Omaiset saavat hautausluvan joko vainajan hoidosta vastanneelta tai kuolinsyyn todenneelta lääkäriltä. Omaisten on toimitettava hautauslupa Pirkkalan seurakunnan toimistoon.

Haustavan valinta

Pirkkalan seurakunnan hautausmaa sijaitsee Pirkkalan Vanhan kirkon ympärillä. Hautausmaalla on sekä käyttöön palautuneita että uusia arkku- ja uurnahautapaikkoja. Lisäksi kirkon pääoven lähellä sijaitsee muistolehto.

Arkkuhautauksessa omaiset huolehtivat hautaja reunakivien poistosta ennen kuin seurakunta suorittaa haudan kaivamisen. Seurakunta huolehtii haudan kaivamisesta, peittämisestä ja alkukunnostamisesta. Omaisten toivotaan poistavan lakastuneet kukkalaitteet hautajaisten jälkeen haudalta. Seurakunta poistaa haudalle jääneet kukkalaitteet hautausmaan töihin sopivalla aikataululla.

Seurakunta laittaa uusille arkku- ja uurnahaudoille puisen ristin, johon tulee vainajan nimi. Puuristi saa olla paikalla kiven asentamiseen asti. Muistomerkistä on tehtävä ennen sen valmistamista suunnitelma, jonka tarkistaa ja hyväksyy seurakuntapuutarhuri. Muistomerkki asennetaan sulan maan aikana ja mielellään vasta muutaman kuukauden jälkeen hautauksesta, jotta hauta on riittävästi tiivistynyt.

Uurnahautauksessa seurakunta kaivaa haudan. Edellä hautakivistä kerrottu koskee soveltuvin osin myös uurnahautoja. Uurnan luovuttamisen ja maahan kätkemisen ajankohta sovitaan seurakuntatoimistossa.

Uurna luovutetaan omaisille Vanhalla kirkolla, jossa on tätä varten erityinen kappelitila. Uurnan maahan kätkemisessä opastaa suntio ja paikalla ovat yleensä vainajan lähiomaiset. Usein omaiset peittävät uurnahaudan itse. Uurnan maahan kätkemisessä voi käyttää virsikirjan takaosasta löytyvää maahan kätkemisen kaavaa. Omaiset voivat pyytää myös papin paikalle.

Kun vainajan tuhka sijoitetaan muistolehtoon, se kätketään maahan ilman uurnaa seurakunnan toimesta ja tuhkan sijainti on ainoastaan hautausmaan henkilökunnan tiedossa. Seurakunnan kanssa sovitaan muistolehdon muuriin kiinnitettävästä vainajan nimikyltistä.

Tarjolla olevia hautapaikkoja voi käydä katsomassa ennen valintaa. Seurakuntapuutarhuri ja muu hautausmaan henkilökunta opastavat mielellään.

Arkun valinta

Omaiset valitsevat haluamansa arkun. Niin sanottuja arkun kantokahvoja ei välttämättä tarvita. Seurakunta antaa käyttöön sopivat liinat sekä arkun kantamista että maahanlaskua varten.

Käytettävissä on myös arkkualba, jolla arkku voidaan verhota kauniisti siunaustilaisuuden ajaksi. Arkkualba mahdollistaa myös ekologisten arkkumateriaalien käytön. Arkkualban päälle ei voi laskea kukkia siunaustilaisuudessa.

Siunauspaikka ja –aika

Yleensä siunaustilaisuudet ovat Vanhalla kirkolla, mutta myös Pirkkalan kirkkoa voidaan käyttää. Vanhassa kirkossa on tilaa noin 150 hengelle.

Siunaus- ja hautausajat
Vanhalla kirkolla ovat pääsääntöisesti

lauantaisin klo 11 ja 13
(tarvittaessa myös klo 9 ja 15)
perjantaisin klo 15

Hautauksia ei toimiteta joulu- ja juhannusaattoina, loppiaisena, pääsiäislauantaina, helatorstaina eikä pyhäinpäivänä.

Yhteydet pappiin ja kanttoriin

Pappi ottaa yhteyttä omaisiin viimeistään hautaan siunaamista edeltävänä maanantaina ja sopii tapaamisesta. Tapaaminen voidaan järjestää omaisten luona, vainajan kotona tai seurakunnan toimitilassa. Tällöin käydään läpi omaisia kohdannutta surua, muistellaan vainajan elämää sekä sovitaan siunaus- ja muistotilaisuuden järjestelyistä.

Siunaus- ja muistotilaisuuden virsitoiveet kulkevat kanttorille papin kautta. Yleensä valitaan 2-3 virttä. Muusta siunaustilaisuuden musiikista sovitaan kanttorin kanssa. Siunaustilaisuuden luonteeseen sopii hengellinen musiikki.

Hautajaiset

Ennen siunaustilaisuuden alkua

Omaisten käytössä on Vanhan kirkon takana sijaitseva Kirkkotupa. Punaisesta tiilirakennuksesta löytyvät sekä omaistenhuone että wc-tilat.

Pirkkalassa on ollut tapana, että kantajat (6 henkilöä) kokoontuvat ruumishuoneen edustalle 15–20 minuuttia ennen siunaustilaisuuden alkua. Suntion opastamana he kantavat arkun kirkon pääovesta kirkkoon siten, että arkun pääpuoli on alttariin päin. Jos omaiset niin haluavat, arkku voidaan kantaa sisälle myös siunaustilaisuuden alkumusiikin aikana. Mikäli kantajia ei löydy omaisista, voidaan hautaustoimiston ja seurakunnan puolelta selvittää muita kantajavaihtoehtoja.

Vanha perinne on, että lähimmät omaiset asettuvat etupenkkiin, ovelta katsottuna oikealle puolelle. Pappi, kanttori ja suntio ohjaavat tilaisuuden kulkua antaen tarvittavan opastuksen.

Siunaustilaisuuden kulku pääpiirteissään

Alkusoitto
Virsi
(Kukkien laskeminen)
(Virsi)
Siunaaminen
(Virsi)
(Kukkien laskeminen)
Virsi
Päätösmusiikki

Kukkien laskeminen

Kukkatervehdysten laskemisessa on eri vaihtoehtoja, joista keskustellaan ja sovitaan papin kanssa. Kukkia ei mielellään asetella arkun päälle vaan sen viereen lattialle. Perinteisesti kukkien lasku on tapahtunut siunaustoimituksen päätteeksi. Toinen vaihtoehto on laskea kukat siunaustilaisuuden alussa. Kukkien lasku voi tapahtua myös siunaustoimituksen keskellä.

Omaisten niin toivoessa kukat voidaan laskea vasta haudalla, tämä käytäntö soveltuu erityisesti kesäaikaan. Surusidontoihin on saatavilla myös maatuvia materiaaleja, joita voi kysyä kukkakaupasta.

Arkun kantaminen kirkosta autoon tai haudalle

Siunaustilaisuuden lopussa pappi opastaa, miten jatketaan. Yleensä toimitaan niin, että ennen päätösmusiikkia arkun ympäriltä haetaan kukkalaitteet. Saattoväki pukee päällysvaatteet ja käy odottamaan kirkonpenkkien väleihin. Sen jälkeen kantajat asettuvat arkun luo. Päätösmusiikin alettua kantajat lähtevät liikkeelle suntion johdolla ja muu saattoväki seuraa heitä.

Uurnahautauksessa arkku viedään ulkona odottavaan autoon, saattoväki kokoontuu kirkon portaille ja edustalle. Ennen auton lähtöä voidaan laulaa esimerkiksi virsi 377: 1,2. Kun auto on poistunut näkyvistä, kukat voidaan lopuksi viedä hautapaikalle uurnaa odottamaan. Muistolehtoon tai muualle haudattavien kukkatervehdyksiä varten on tehty paikka muistolehdon eteen.

Arkkuhautauksessa suntio opastaa haudalle ja ohjaa hautaan laskemisessa. Perinteisen kristillisen hautaustavan mukaan vainaja haudataan itä-länsisuunnassa, katse kohti auringon nousua. Vertauskuvallisena ajatuksena on, että hän näin jää odottamaan idästä koittavaa ylösnousemuksen aamua.

Lähiomaiset voivat heittää hautaan hiekkaa tai kukkia. Sen jälkeen hauta peitetään katteella. Jos kukkatervehdykset on laskettu kirkossa, ei kukkien asettelussa tarvitse noudattaa vuorojärjestystä. Kummulle voi tuoda useamman kukkalaitteen samanaikaisesti, sitä mukaa kun ympärillä on tilaa. Kun kukat on aseteltu kummulle, on yleensä laulettu vielä esimerkiksi virsi 30 tai 377: 1,2.

Valokuvauksesta siunaustilaisuudessa

Hautaustapoihin kuuluu, että mahdollinen valokuvaus ja videokuvaus suoritetaan hienotunteisesti ja tilaisuuden sisältöä häiritsemättä. Omaiset voivat pyytää pappia ilmoittamaan ennen tilaisuuden alkua, että kuvauksen hoitaa tehtävään erikseen pyydetty henkilö.

Muistotilaisuus

Kutsu muistotilaisuuteen voidaan esittää henkilökohtaisesti etukäteen, kuolinilmoituksen yhteydessä, mahdollisessa siunaustilaisuuden käsiohjelmassa tai siunaustilaisuuden päätyttyä haudalla.

Seurakunta vuokraa muistotilaisuutta varten tiloja Pirkkalan kirkolta, Kirkkoveräjältä ja Pappilasta. Käytäntönä Pirkkalan seurakunnassa on, että siunaava pappi osallistuu muistotilaisuuteen, elleivät omaiset toisin toivo. Seurakunnan tiloissa pidettävään muistotilaisuuteen osallistuu pyydettäessä ja aikataulun salliessa myös kanttori.

Muistotilaisuudesta on hyvä puhua papin kanssa samassa yhteydessä kun käydään läpi siunaustilaisuuden kulkua. Näin varmistetaan, että vainajan persoonallisuus ja omaisten toiveet tulevat huomioiduiksi. Nimensä mukaisesti muistotilaisuudessa muistellaan vainajaa ja ajatellaan sitä hyvää, mikä poismenneen ihmisen kautta on tullut yhteiseen elämään. Samalla etsitään toivon näköaloja surun keskelle.

Seurakunnan tarjoamiin tiloihin mahtuu saattoväkeä seuraavasti

Pirkkalan kirkon seurakuntasali 120
Pirkkalan kirkon kerhotila 30
Kirkkoveräjä, seurakuntasali 60
Kirkkoveräjä, seurakuntasali ja kirkkosali 120
Pappila 35

Muistotilaisuus alkaa yleensä joko yhteisellä aterialla tai kahvilla. Tätä voi edeltää virsi tai rukous. Jos muistotilaisuus alkaa yhteisellä aterialla, on ohjelmaosuus tavallisesti ruokailun ja kahvin välissä. Jos muistotilaisuus alkaa kahvilla, on ohjelmallinen osuus yleensä sen jälkeen.

Muistotilaisuuden ohjelmalliseen osuuteen kuuluu yleensä virsiä, mahdollisesti muutakin musiikkia, adressien luku, puheita, yhteistä muistelua ja rukouksia. Pappi voi tarvittaessa juontaa tämän osuuden. Aina tuntuu hyvältä, jos joku saattoväestä muistelee vainajaa, hänen elämäänsä ja yhdessä koettuja hetkiä.

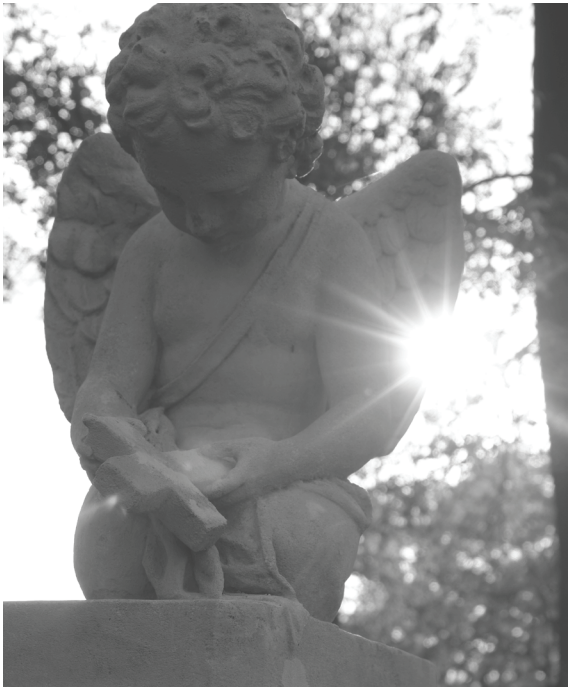

Kirkkoon kuulumattoman hautajaiset

Myös kirkkoon kuulumaton henkilö voidaan tietyin edellytyksin siunata. Kirkkojärjestyksen mukaan kirkkoon kuulumattoman henkilön siunaaminen on mahdollista, jos omaiset niin toivovat eikä vainaja ole eläessään selvästi ilmaissut tahtovansa toisin. Kirkkoon kuulumattoman siunaamisen edellytyksistä keskustellaan papin kanssa ennen kuin hautaan siunaamisesta sovitaan. Välillä omaisten ja vainajan tahdon yhteen sovittaminen voi olla vaikeaa. Yhteinen keskustelu voi auttaa hyvän ratkaisun löytämiseen.

Hautajaisten jälkeen

- kirkkoon kuuluvaa vainajaa muistetaan seuraavan sunnuntain jumalanpalveluksessa ellei omaisten kanssa toisin sovita
- lakastuneiden kukkalaitteiden siistiminen pois haudalta
- perunkirjoitus (3 kk kuluessa kuolemasta)
- hautamuistomerkin hankinta
- haudanhoidon järjestäminen (seurakunnalta voi ostaa haudanhoitopalveluja)
- seurakunta järjestää kahdesti vuodessa sururyhmän läheisensä menettäneille ja kutsuu pyhäinpäivänä iltakirkkoon

Mistä apua suruun?

Hautajaisten jälkeen alkaa arki. Suru kulkee matkassa eri tavoin. Sille on hyvä antaa tilaa. Suru ei häviä kiirehtimällä, se on vain elettävä läpi omassa tahdissaan. Vuodenkierrossa suru saa erilaisia ulottuvuuksia. Niistä on hyvä puhua myös jonkun toisen kanssa. Seurakunnan papit ja diakonit ovat käytettävissä.

Sururyhmät

Sururyhmässä käydään yhdessä läpi suruun liittyviä asioita ja tunteita sekä etsitään tietä eteenpäin muuttuneessa elämäntilanteessa. Jokainen osallistuu keskusteluun sen verran kuin hyvältä tuntuu. Ryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa: syksyllä pyhäinpäivän jälkeen sekä kevättalvella. Kokoontumiskertoja on 4–5.
Sururyhmistä voi kysyä lisää diakoniatyöntekijä Sirkka Nylundilta, p. 050 434 8320 tai jättää yhteydenottopyyntö seurakuntatoimistoon. Ryhmien alkamisesta ilmoitetaan myös seurakunnan verkkosivuilla.

Hautajaisten muistilista

- suruviesti läheisille
- papin, siunausajan ja -paikan sekä hautapaikan valinta ja varaus seurakunnasta
- hautaustoimistossa asiointi, arkun/uurnan hankkiminen
- hautausluvan toimittaminen seurakunnalle
- siunaustilaisuuden suunnittelu
- papin tapaaminen
- mahdollinen käsiohjelma
- muistotilaisuuden suunnittelu
- paikka
- tarjoilu
- tilaisuuden kulku
- valokuva vainajasta
- kuolinilmoitukset ja kutsut hautajaisiin
- kukat
- suruliputus kuolinpäivänä/siunauspäivänä

PIRKKALAN SEURAKUNTA†

Pirkkalan seurakunnan seurakuntatoimisto
Suupantie 10
33960 Pirkkala
03 342 7300
www.pirkkalanseurakunta.fi

Seurakuntapuutarhuri
Elina Vanhatalo
0500 908 078
elina.vanhatalo@evl.fi

Pirkkalan Vanha kirkko ja hautausmaa
Anian rantatie 226

Pirkkalan kirkko
Perkiöntie 40

Kirkkoveräjän seurakuntatalo
Kouluportinkuja 1

©Pirkkalan seurakunta 10/2016/ML